पक्षांतरमाह रथस्येति एकस्यरथस्यपंचाशद्रजाःपंचसहस्रंअश्वाःपंचत्रिंशत्सहस्रंपदातयःपरिवारइत्यर्थः ॥२३॥ अत्ररथादीनांप्राधान्याप्राधान्याभिप्रायेणपरिवाराल्पत्वबहुत्वेज्ञेये साधारणीतुसंख्याआ दिपर्वण्युक्ता एकोरथोगजस्त्वेकोनराःपंचपदातयः त्रयश्चतुरगास्तज्ज्ञैःपत्तिरित्यभिधीयतइत्यादिना तामेवानुसरति सेनेति तत्रगजानांरथानांचतुल्यसंख्योक्तिःपूर्वोक्तसंख्योपलक्षणार्था तेनपंचविंशतिश तानिमनुष्याःपंचदशशतंतुरगाइत्यपिज्ञेयं पृतनायांतुपंचसहस्रंनागास्तावंतोरथाःपंचविंशतिसहस्रंनराःपंचदशसहस्रंअश्वाः वाहिन्यांपंचाशत्सहस्रंनागास्तावंतोरथाःसार्धलक्षद्वयंनराःसार्द्धलक्षंअश्वाइतिज्ञे

रथस्यनागाःपंचाशन्नागस्यासन्शतंहयाः॥ हयस्यपुरुषाःसप्तभिन्नसंधानकारिणः ॥ २३ ॥ सेनापंचशतंनागारथास्तावंतएवच ॥ दशसेनाचपृतनापृतना दशवाहिनी ॥ २४ ॥ सेनाचवाहिनीचैवपृतनाध्वजिनीचमूः ॥ अक्षौहिणीतिपर्यायैर्निरुक्ताचवरूथिनी ॥ २५ ॥ एवंव्यूढान्यनीकानिकौरवेयेणधीमता ॥ अ क्षौहिण्योदशैकाचसंख्याताःसप्तचैवह ॥ २६ ॥ अक्षौहिण्यस्तुसप्तैवपांडवानामभूद्बलं ॥ अक्षौहिण्योदशैकाचकौरवाणामभूद्बलं ॥ २७ ॥ नराणांपंचपंचाश देषापत्तिर्विधीयते ॥ सेनामुखंचतिस्रस्तागुल्मइत्यभिशब्दितं ॥ २८ ॥ त्रयोगुल्मागणस्त्वासीद्गणास्त्वयुतशोभवन् ॥ दुर्योधनस्यसेनासुयोत्स्यमानाः प्रहारिणः ॥ २९ ॥ तत्रदुर्योधनोराजाशूरान्बुद्धिमतोनरान् ॥ प्रसमीक्ष्यमहाबाहुश्चक्रेसेनापतींस्तदा ॥ ३० ॥ पृथगक्षौहिणीनांचप्रणेतॄन्नरसत्तमान् ॥ वि धिवत्पूर्वमानीयपार्थिवानभ्यभाषत ॥ ३१ ॥ कृपंद्रोणंचशल्यंचसैंधवंचजयद्रथं ॥ सुदक्षिणंचकांबोजंकृतवर्माणमेवच ॥ ३२ ॥ द्रोणपुत्रंचकर्णंचभूरिश्रव समेवच ॥ शकुनिंसौबलंचैवबाह्लीकंचमहाबलं ॥ ३३ ॥ दिवसेदिवसेतेषांप्रतिवेलंचभारत ॥ चक्रेसविविधाःपूजाःप्रत्यक्षंचपुनःपुनः ॥ ३४ ॥ तथाविनिय ताःसर्वेयेचतेषांपदानुगाः ॥ बभूवुःसैनिकाराज्ञांप्रियंराज्ञश्चिकीर्षवः ॥ ३५ ॥ इतिश्रीमहाभारतेउद्योगपर्वणिसैन्यनिर्याणपर्वणिदुर्योधनसैन्यविभागेपंच पंचाशदधिकशततमोऽध्यायः ॥ १५५ ॥ ॥ ७ ॥ वैशंपायनउवाच ततःशांतनवंभीष्मंप्रांजलिर्धृतराष्ट्रजः ॥ सहसर्वैर्महीपालैरिदंवचनमब्रवीत् ॥ ॥ १ ॥ ऋतेसेनाप्रणेतारंपृतनासुमहत्यपि ॥ दीर्यतेयुद्धमासाद्यपिपीलिकपुटंयथा ॥ २ ॥

थं ॥२४॥ एवमपिपूर्वोक्ताक्षौहिणीसंख्ययाविसंवादएवेत्याशंक्याह सेनेति सेनादयःशब्दाःपर्यायाःमतुसंख्येयानांसंख्याभेदमात्रेणनानार्थाः एकस्मिन्नपिभीमसेनेदशनागसहस्रबलत्वस्मरणात् एवंचबल स्यैवेयंएकादशसप्तेतिसंख्यानसंख्येयस्येतिभावः पांडवानांहीनबलत्वेपिअसंख्येयंवासुदेवबलंतत्रसहायीभूतमितिजयोऽभूदितिद्रष्टव्यं ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ नराणामितिअयुतशइत्यनेननराणामंतोना स्तीतिदर्शितं ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ इतिउद्योगप०नैलकंठीयेभारतभावदीपेपंचपंचाशदधिकशततमोऽध्यायः ॥ १५५ ॥ ॥ ७ ॥ ततइति ॥ १ ॥ २ ॥

Digitized by Google